

I De bamboesnijder

Keizer Chitosé liep naar het raam en zette het open om de avondlucht binnen te laten. Hij stak een lamp aan, sneed een stapeltje papier op maat en doopte zijn pen in de inkt. Als hij had geweten dat wat hij nu ging doen niet alleen de beste manier was om te vergeten, maar ook om te onthouden, dan had hij zijn pen waarschijnlijk vlug weer neergelegd. Maar dat ontdekte hij pas later, toen het verhaal eenmaal verteld was.

De bamboesnijder had geen hartstochten en geen interessante fouten, schreef hij op het eerste vel.

Neerslachtig was hij niet, maar je zag hem zelden lachen. Zijn gezicht was alledaags. Behalve zijn vrouw, die zijn naam kende, noemde iedereen hem 'de bamboesnijder'. Het was moeilijk iets aan hem te ontdekken waarin hij anders was dan anderen; iets goeds of iets slechts dat als anker diende voor afkeer of genegenheid. Eens in de maand doorbrak hij zijn gelijkmatigheid om met vlakke stem te klagen dat het te nat was om te oogsten of te droog om te planten. In bed gaf hij zijn vrouw een kus op haar neus, waarna hij zich omdraaide en in een droomloze slaap viel.

Hun onvervulde verlangen was een kind. Allengs was de kans verkeken, beiden waren te oud. De bamboesnijder leed eronder, maar omdat hij zijn vrouw liefhad hield hij het voor zich. Zijn vrouw had zich erbij neergelegd. Wat deed je eraan, de natuur stortte haar zegeningen doof en blind uit, hier te veel en daar te weinig; verzet was zinloos. Om haar man geen verdriet te doen, roerde ze het onderwerp niet aan. Zonder het van elkaar te weten lagen ze 's nachts soms een tijdje te denken hoe een leven met een kind zou zijn geweest.

De opeenvolging van de seizoenen was in hun teruggetrokken bestaan de belangrijkste afleiding. De vrouw kweekte bonen, Oost-In-

dische kers, pompoenen en kool in haar moestuin. Ze bevroede en bemestte, snoeide en oogstte; ze perste camelia's en bakte brood; ze waste de lakens en schuurde de vloeren van het huis. Zoals altijd verzorgde de bamboesnijder de zaailingen die stonden te kiemen in potten onder het afdak. Hij gaf ze water en trok de bloeiende halmen eruit. Met het korte, scherpe zwaard dat zijn vader hem had nagelaten, kapte hij bladeren en stengels in de velden. 's Avonds sleep hij het zwaard met kalksteen en polijste het met cameliaolie zoals zijn vader, en diens vader, het vóór hem hadden gedaan.

De bamboesnijder hield van bamboe; van de sterke, soepele buigbaarheid ervan. De jonge stengels lieten zich gemakkelijk vlechten en bij elkaar binden. Het kwam niet bij hem op dat je er vogels of menselijke figuren van zou kunnen maken. Hij vlocht bezems en matten, stoelen en manden van rechtzinnige, onopgesmukte degelijkheid, in maten en vormen die zijn voorouders hadden doorgegeven.

Eens in de maand reisde hij naar de stad om zijn vlechtwerk en een deel van de oogst te verkopen. Het vervulde hem met trots als hij bedacht waar zijn bamboe terecht kwam. De jonge loten belandden op het bord van streekgenoten. Muzikanten zouden de gedroogde stengels bespelen, er bruiloften mee opvrolijken en doden mee bejammeren. Er werden muren van gevlochten en daken, vloeren en matten. Op de geperste bladeren kwamen tekens te staan die mensen aan het lachen en aan het huilen zouden maken. Moordenaars kregen een snelle dood met een strop van bamboetouw om hun nek, of een langzame door ze vast te binden boven een bamboescheut die dwars door hun lichaam groeide.

Hij kende het verschil tussen de ene variëteit en de andere. Sommige bloeiden elk jaar. Andere met onregelmatige tussenpozen. Er waren er ook die maar een of twee keer in de eeuw bloeiden op alle plaatsen op aarde tegelijk, en dan massaal afstierven. Wel droegen de halmen zaad en ontkiemden daaruit nieuwe plantjes. Maar de meeste begonnen vrijwel meteen te bloeien en te vergelen. De geheimzinnige bamboesterfte was zo oud als de wereld, de mensen kenden het zoals ze de

vogeltrek kenden, de zelfmoord van potvissen op het strand en van lemmingen die de zee in rennen: zonder het te begrijpen. Op wat verdwaalde zaailingen na groeide er op de velden van de bamboesnijder maar één variëteit. Noch hij, noch zijn vader had die ooit zien bloeien. Op een dag zou hun inwendige klok stoppen met tikken, je wist nooit wanneer; generaties lang ging het goed. Hij probeerde zich ertegen te beschermen door aangewaarde zaailingen te vermeerderen en uit te planten. Maar op de uitgestrekte velden schoot het niet erg op.

Een snelstromende rivier begrenste de valleien met bamboe. Aan de overkant lagen het zomerpaleis van de keizer en vijf kleinere paleizen met mooie namen die iedereen vergeten was. Ze werden eenvoudig genoemd naar de kleur van hun stoffering – rood, groen, blauw, geel en paars. Ook deze behoorden aan keizer Chitosé. In elk ervan leefde hij een kant van zijn persoonlijkheid uit. Het blauwe ademde de sfeer van een klooster, hij gebruikte het om in afzondering te lezen en werken. Het rode was voor feesten en romantische ontmoetingen; de deuren stonden er altijd open. Vaak stonden de vijf paleisjes leeg want het grootste deel van de tijd verbleef de keizer in zijn zomerpaleis of in zijn residentie in de stad.

Achter het zomerpaleis en de vijf landgoederen werd het landschap wild en bergachtig. Eind september kroop er een dikke, warme mist uit de rivier. Hij onttrok de vissersboten met hun etages van hangnetten aan het oog. Dat was het hete, vochtige seizoen met overvloedige regen en een temperatuur die opliep tot veertig graden. In oktober werd de lucht droger. Op de heuvelflanken huldten esdoornbossen zich in kleurige bladerjassen totdat de wind ze wegblied en de vorst de takken natrok met wit krijt. De winter was kort maar vinnig met egaal witte luchten. De bamboesnijder legde stro over zijn stekken, hij droeg vijf lagen kleren en een muts van schaapsvacht. In de vrieslucht stonden veel sterren en een grote blinkende maan.

Het voorjaar kwam vroeg, met droogte en fijn stof uit de rode bergen. De 'rode wind' drong door de kieren van deuren en luiken. Ze knarste tussen de tanden, korstte in de neuzen en kriebelde in het haar. Mensen

liepen gehaast over straat met een zak over hun hoofd. Op vloeren en meubels verscheen een dunne rode film. 's Ochtends veegden de vrouwen hem weg en 's middags lag er weer een nieuwe. In mei draaide de wind naar het zuiden, de lucht werd blauw en de rivier begon te glinsteren. De zomer brak aan met een hoog licht, de wind blies in de volle esdoornkruinen en vissen sprongen op uit de rivier.

Op een dag in de lente liep de bamboesnijder verder dan gewoonlijk de velden in. De lucht was grijs. Nu en dan viel er een druppel uit. De aarde rook naar bladeren. Hardgroen reikte de bamboe twee keer zo hoog als zijn lichaam. Hij had genoeg geoogst voor nieuw vlechtwerk en een blik op de lucht leerde hem dat het harder zou gaan regenen. Juist wilde hij zich omdraaien toen hij een groene vogel zag, ongeveer zo groot als een fazant met net zo'n lange nek en staart. Hij stak zijn zwaard in de schede en volgde het dier. Metalig glansden de veren in het grijze licht.

Wat een vreemde vogel, dacht hij. Laat je eens wat beter zien...

Op zijn tenen sloop hij dichterbij.

Er kraakte een takje. De vogel vloog op.

Dan niet, zei de bamboesnijder. Genoeg voor vandaag, het wordt me te nat.

Hij liep terug naar de plaats waar hij zijn schoof had achtergelaten en bukte zich. Zijn oog viel op een schijnsel dat uit de voet van een bamboestengel leek te komen. Hij knielde. Grondwater welde door de knieën van zijn broek, maar hij was te verbaasd om het te merken. In de stengel brandde licht. Hij schudde de gladde onderkant tussen duim en wijsvinger. Toen zag hij een meisje. Ze was niet groter dan zijn duim. In de holle schacht viel het licht op haar neer alsof boven haar hoofd de zon scheen. Ze klampte zich vast om niet te vallen; doorschijnend spande de huid om de knokkels van haar handjes.

Voorzichtig plukte de bamboesnijder het wezentje uit de stengel. Hij ging stram rechtop staan en hield zijn hand wat verder van zijn ogen om beter te kunnen zien. Ze zat op haar hurken en hield zich vast aan zijn ringvinger. Klein was ze, toch had ze niet het grote hoofd en de korte

ledematen van een kind. Haar armen en benen waren lang en volgroeid. Dik bruin haar hing tot haar middel op haar rug. Ze droeg een zwart jakje met een biesje van rood satijn.

Het voorhoofd van de bamboesnijder, waarin altijd een rimpel stond, werd glad en om zijn mond verscheen een glimlach in gelooide plooiën.

Dag mooi meisje! zei hij.

De regen ritselde in het groen. Hij keek naar het meisje en het meisje keek naar hem.

Wie ben je? Waar kom je vandaan?

Ze gaf geen antwoord.

Ik heb je gevonden in de bamboe die ik plant en oogst, zei hij.

Het is mijn bamboe...

Dus dan ben je ook mijn kind... Hoe denk jij erover?

Misschien kan ze niet praten, dacht hij. Dat zou me niet verbazen. Ze is zo klein en toch zo af. En dat lange haar... een vreemd vrouwtje!

Hij vouwde zijn handen tot een kommetje tegen de regen en de wind en nam haar mee naar huis.